

شفاهی

بررسی خصوصیات اکولوژیکی و امکان زراعی کردن گیاه دارویی و صنعتی باریجه

محمد علی عسکرزاده - براتعلی غلامی - عبدالکریم نگاری

به ترتیب اعضاء هیات علمی و کارشناس مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی خراسان

باریجه یکی از گیاهان مهم صادراتی بوده که در صنایع داروسازی، عطر و ادکلن سازی و همچنین در صنایع چسب و جواهرسازی کاربرد فراوان دارد. تا کنون در استان خراسان، حدود ۲۷ رویشگاه باریجه شناسایی گردیده است. مساحت رویشگاهها حدود ۱۷۱۵۰۰ هکتار بوده و میزان بهره برداری صمغ از مراتع استان خراسان سالانه به ۱۰۰ تن می رسد که در آمد ناخالص حاصله حدود مبلغ یک میلیارد ریال برآورد می گردد. دامنه سازگاری باریجه بسیار بالا بوده، بطوریکه در منطقه جنگل پسته شور لق سرخس در ارتفاع ۶۵۰ متری و در ارتفاعات شاسکوه منطقه قاین و در دامنه ارتفاعی بین ۲۰۰۰ تا ۲۸۰۰ متر مشاهده گردید. این گیاه در شیب های شمالی، جنوبی، شرقی و غربی مشاهده می گردد. باریجه در خاکهای نیمه عمیق، عمیق یا بافت سبک دیده می شود. مطالعات اکولوژیکی نشان داد که بهترین رویشگاه گیاه زهکشی شده و آهکی با مواد آلی زیاد می باشد. شیب مناطق مورد بررسی بین ۳۰ درصد در منطقه گروکلات و ۷۰ درصد در منطقه جوزک بجنورد بود. عمده ترین تیپ های گیاهی در مناطق تحت بررسی که باریجه بعنوان یک گونه همراه خورنمایی می کند شامل:

Artemesia aucheri, *Agropyron* spp., *Artemisa kopetadaghensis*, *Festuca ovina*, *Artemesia kopetadaghensis*, *Juniperus* sp., *Poa bulbosa*, *pestacia vera*, *Agropyron* spp.

و گیاهان محاور باریجه در رویشگاههای مختلف شامل زیره سیاه، ریواس، بنه، آنجیر وحشی، شیرین بیان، خاکشیر، آنغوزه، ارغوان بومادران، افدرا، کلپوره، گل ماهور، علف جای، جای چوپان، دوای شیخ علی و آویشن برگ باریک می باشند.

پس از بررسی های مقدماتی در عرصه برای تعیین درجه حرارت مطلوب جوانه زنی، بذور جمع آوری شده در آزمایشگاه در درجه حرارت های ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰ و ۲۵ درجه سانتی گراد قرار داده شدند. در مدت ۳۵

چهارمین کنگره علوم باغبانی ایران، آبان ماه ۱۳۸۴ / ۳۹۷

روز از روند جوانه‌زنی بذرها یادداشت برداری ردید. هیچیک از تیمارها جوانه نزدند. در ادامه بررسی‌های جوانه‌زنی، بذرها بعد از ۴۵-۵۰ روز در درجه حرارت معمولی یخچال (۵-۴ درجه سانتیگراد) حدود ۵۰٪ جوانه زدند.

برای کشت در مزرعه ۴ تیمار تاریخ کاشت (آذر، دی، بهمن، اسفند) در نظر گرفته شد و بذور در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی در سال زراعی (۸۱-۸۲) در مزرعه مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی خراسان در مشهد کشت گردیدند. آنالیز واریانس تیمارهای تاریخ کاشت اختلاف بسیار معنی‌دار (در سطح ۱٪) را نشان داد و مقایسه میانگین با استفاده از آزمون چند دامنه‌ای دانکن حاکی از آن بود که درصد سبز شدن و استقرار گیاه در تاریخ کاشت آذر ماه بیشتر از بقیه تاریخها بود.